

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Бордюк Л.В.
кандидат філологічних наук, доцент
НУ «Львівська політехніка»

АНГЛОМОВНА НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглядається англomовна наукова комунікація як вид комплексної міжкультурної діяльності, що має соціальні, культурні, когнітивні та власне мовні аспекти. Особлива увага приділяється формуванню англomовної академічної компетенції як прояву інтернаціоналізації українських університетів.

Ключові слова: англomовна наукова комунікація, англomовна академічна компетенція, міжкультурна комунікація, жанри англomовного наукового письма.

Abstract. English academic communication as kind of intercultural communication has been considered. A special emphasis has been laid on the shaping of English academic competency in the internationalization of Ukrainian universities.

Key words: English academic communication, English academic competency, intercultural communication, genres of English academic writing.

У сучасному глобалізованому світі англійська мова відома як *lingua franca*, оскільки виконує об'єднавчу комунікативну функцію, зокрема у сфері науки, техніки та освіти, що дає можливість науковцям, дослідникам та студентам долучатися до останніх світових наукових здобутків, обміну інформацією та участі у міжнародних подіях (фахових конференціях, конгресах, семінарах, програмах обміну тощо). Володіння англійською мовою є передумовою успішного науково-дослідного та освітнього процесів.

Процес здобуття університетської освіти містить навчальну та науково-дослідну складові, що є специфічним проявом комунікативної діяльності і передбачає володіння науковим стилем мовлення [1]. Жанрова різноманітність наукового стилю зумовлена наявністю в ньому безлічі типів текстів [2; 5; 6]. Основними жанрами власне наукового стилю є: монографія, наукова стаття, анотація, тези доповіді на науковій конференції, рецензія, дисертація, курсова робота, дипломна/магістерська робота, підручник, посібник, лекція та усна презентація.

Англomовна наукова комунікація — це вид комплексної міжкультурної діяльності, що має соціальні, культурні, когнітивні та власне мовні аспекти. Слід зауважити, що в англійській мові лексеми *science* (наука), *scientist* (науковець), *scientific* (науковий) переважно пов'язані з природничими науками (фізикою, хімією, біологією), *humanities* — із гуманітарними науками, а лексемам *academia*, *academic* притаманна дещо ширша семантика у порівнянні з українською мовою: *academia* — сфера діяльності, пов'язана з університетською освітою. Отже, коректними англійськими еквівалентами українських словосполучень *англomовна наукова комунікація*; *англomовне наукове письмо*; *англomовні наукові жанри*;

науковий дискурс; науковий світ; наукове середовище, наукова стаття відповідно є *English academic communication; English academic writing; English academic genres, academic discourse; research world; academic and research settings, research paper* [1].

Обізнаність із нормами й канонами сучасного англomовного наукового письма та вміння представляти свої наукові здобутки є важливим аспектом освітнього процесу для магістрів кафедри прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка», оскільки курсові роботи із дисциплін «Теорія і практика перекладу» та «Контрастивна лексикологія англійської та української мов», а також випускова магістерська кваліфікаційна робота виконуються англійською мовою [3; 4]. Вони є зразком аргументативного академічного (наукового) дискурсу, що вимагає від студентів випускних курсів вироблення стратегії оволодіння базовими засадами письмової та усної комунікації англійською мовою та навичок продукування англійською мовою наукових текстів різних жанрів (курсowa робота/term paper, анотація/research paper abstract, тези доповіді/conference abstract, реферат/summary), а також грамотного, творчого опрацювання статей/research papers із міжнародних англomовних фахових журналів та вісників як джерел наукового знання та інформації у процесі написання магістерської/ дипломної роботи (MA Thesis). Студенти 4-6 курсів беруть участь у міжнародних студентських конференціях, круглих столах, щорічній конференції CSIT (Computer Science & Information Technologies) НУ «Львівська політехніка», де робочою мовою є англійська.

Формування у студентів умінь та навичок володіння стратегією та тактиками міжкультурної науково-академічної комунікації сприятиме ефективному застосуванню у практичній діяльності особливостей англomовного наукового письма (мовна складова: стиль та реєстр, змістовно-композиційна структура, загальнонаукова лексика, терміносистема, граматичні форми та синтаксичні конструкції, корисні фрази та моделі; етичний підхід, уникнення плагіату).

Формування англomовної академічної компетенції магістрів, аспірантів та науковців має на меті наступне:

— усвідомлювати міжкультурний характер наукової комунікації під впливом глобалізаційних процесів та інтернаціоналізації університетської освіти;

— удосконалювати власне мовний аспект, що охоплює лексичні та граматичні особливості англomовного наукового стилю;

— продукувати основні жанри англomовного наукового письма з урахуванням їх змістовно-композиційної структури: тези доповідей на міжнародній конференції (conference abstract); розширена анотація статті, реферування (summary); наукова стаття (research paper); анотація до статті (paper/journal abstract); науковий проект (research project);

— усна презентація (виступ на міжнародній конференції, семінарі, участь у засіданні круглого столу);

— виробляти комунікативні вербальні та невербальні тактики підготовки та проведення презентації.

Прагматичне спрямування формування англomовної академічної компетенції

полягає у підготовці та залученні студентів старших курсів до науково-дослідної роботи у своїй галузі, до ефективного опрацювання міжнародних фахових джерел та розвитку базових навичок побудови та написання англійською мовою наукових текстів різних жанрів, зокрема тез доповіді, анотації журнальної статті, а також магістерської кваліфікаційної роботи.

У навчальному посібнику «Основи англомовного наукового письма»/English Academic Writing for Students and Researchers, укладеному Т.Яхонтовою, у стислій формі подаються особливості англомовного наукового стилю та його мовних рис [6]. Детальне ознайомлення студентів-магістрів та спеціалістів кафедри прикладної лінгвістики зі змістом відповідних розділів навчального посібника Т.Яхонтової стане у нагоді при підготовці до написання магістерської кваліфікаційної роботи та дипломної роботи спеціаліста з прикладної лінгвістики. Особливо важливими є розділи, у яких описується формальний реєстр наукового стилю, загальнонавчана наукова лексика, латинські слова, вирази і скорочення, логічні конектори, а також усталені синтаксичні моделі, притаманні науковому дискурсу.

Ретельний структурно-композиційний та мовний аналіз автентичних англомовних наукових джерел, зокрема статей у міжнародних лінгвістичних журналах (Applied Linguistics; The Journal of Applied Linguistics; Word; Modern Language Journal, World Englishes, TEFL etc) та фахових українських журналах і вісниках (Іноземна філологія, Мова і культура, СловоСвіт тощо), є одним із перших кроків у процесі успішного написання випускної кваліфікаційної роботи англійською мовою, а розширеної анотації до неї — українською мовою. Це завдання письмової наукової комунікації. Не менш важливим при представленні результатів теоретичного узагальнення та власного емпіричного дослідження є формат усної наукової комунікації — презентація, що будується за певними структурно-композиційними та мовними параметрами.

Лише засвоївши основи наукової риторики, якій притаманні порівняно стійкі композиційні та мовні ознаки, на матеріалі автентичних англомовних та українських фахових наукових видань, студенти можуть впевнено приступати до написання власного дослідження — кваліфікаційної магістерської роботи. На кафедрі прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» оцінкою «відмінно» оцінюються випускові роботи лише тих студентів, які пройшли апробацію результатів свого дослідження на наукових/науково-студентських конференціях та представили дві наукові публікації.

Особлива роль у міжнародній академічній спільноті відводиться академічній чесності, а її порушення, відоме як плагіат, шляхом неавторизованого використання думок та результатів інтелектуальної власності інших людей, рішуче засуджується. Українська академічна спільнота, представлена науковцями, викладачами та студентами, у процесі інтернаціоналізації українських університетів повинна долучитися до цих принципів. Кафедра прикладної лінгвістики НУ «Львівська політехніка» ефективно використовує систему «антиплагіат» як передумову допуску магістерської кваліфікаційної роботи до захисту перед державною екзаменаційною комісією.

Література

1. Бордюк Л.В. Жанри наукового стилю: Методичні вказівки / Л.В. Бордюк. — Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. — 36 с.
2. Яхонтова Т.В. Лінгвістична генеологія наукової комунікації / Т.В. Яхонтова. — Львів: Вид-во ЛНУ імені І. Франка, 2009. — 379 с.
3. Bordyuk L. Algorithm of Writing Student Research Papers in Applied Linguistics: Strategy. Structure, Methods & Steps / L. Bordyuk. Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic National University, 2008. — 47 p.
4. Menasche L. Writing a Research Paper / L. Menasche. — Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1997. — 178 p.
5. Swales J.M. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings / J.M. Swales Cambridge: Cambridge University Press, 1990. — 203 p.
6. Yakhontova T. English Academic Writing. For Students and Researches / T. Yakhontova. Lviv. Вид-во ПАІС, 2003. — 211 p.

Беценко Т.П.

доктор філологічних наук, професор

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ І СТИЛЮ НАРОДНОГО ГЕРОЇЧНОГО ЕПОСУ (З ІСТОРІЇ ПИТАННЯ)

***Анотація.** У статті розглядається історія дослідження мови і стилю героїчного епосу; з'ясовуються ключові проблеми мовностильового аналізу дум на сучасному етапі розвитку філологічної науки.*

***Ключові слова:** дума, типізація мови дум, текстово-образна універсалия, формула.*

***Abstract.** In the article, the history of research of the heroic epos is considered; key problems of the analysis of language and style of thoughts at the present stage of development of a philological science are explored.*

***Key words:** a thought, typification of language of thoughts, tekst-shaped universaliya, the formula.*

Постановка проблеми. Мова народного героїчного епосу — реліктове явище в історії української культури. Різномірний лінгвоаналіз та опис мовностильових ознак народних дум слугуватиме суттєвим підґрунтям для встановлення багатьох фактів самобутнього розвитку нашої мови, специфіки формування її поетикальної системи. Зазначене засвідчує актуальність пропонованої тематики.

Аналіз останніх досліджень. Історіографія з проблеми дослідження мови народних дум не була предметом спеціальних розвідок. Взагалі суто лінгвістичних праць, присвячених вивченню мови героїчного епосу, небагато. Свого часу О.О. Назарук подав огляд досліджень з означеної тематики.

Мета статті — схарактеризувати стан і обсяг наукового вивчення народних